

ÇADIR

misafirlerinden oğlu olanın ağ otağa, kızı olanın kızıl otağa ve oğlu kızı olmayanın kara otağa konulmasından, beyaz çadırın gerek dışında da uğurlu ve mertebesi yüksek sayıldığı öğrenilmektedir (s. 10-13, 73-77).

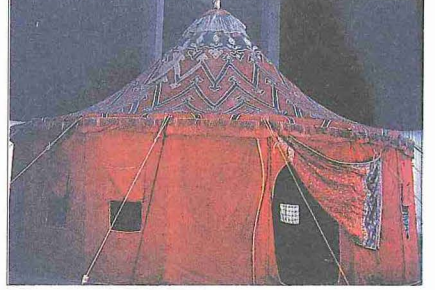
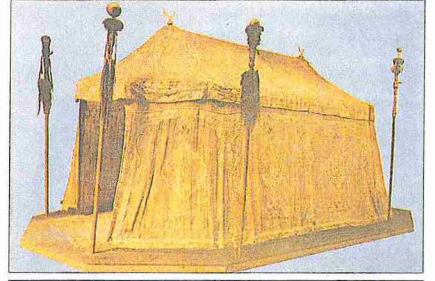
Türkler, bir toprağı yurt edinmelerinde çeşitli kolaylıklar sağlayan çadırdan yerleşik toplum olduktan sonra da kopamamışlardır. Bugün Orta Asya şehirlerinde bahçeler içinde beton evlerle yan yana kurulmuş çadırlar görmek mümkündür.

Çadırın Türk toplumlarının kültür hayatında önemli bir yeri olmuş, bu arada Türk mimarisi de birçok unsurunu çadırdan almıştır. Ünlü arkeolog J. Strzygowski Şark'taki kubbelerin, yuvarlak ve konik kümbetlerin, frizlerin ve daha birçok mimari ve süsleme unsurlarının Orta Asya Türk çadırından geldiğini ileri sürmüştür. Ona göre gökkubbeyi temsil eden Türk kubbesi (topak ev), Orta ve Ön Asya'dan bütün dünyaya yayılan kubbe mimarisinin menşeyidir ve Mezopotamya'nın kubbeleri evleriyle İran ve Anadolu'nun kümbetleri kâğırdan yapılmış birer Türk çadırından başka bir şey değildir. Bunların ve özellikle kubbeli türbelerin dış yüzlerinde kubbenin altından itibaren duvarları dolaşan frizler de çadırdan mimariye geçen diğer bir önemli unsur olup çadırı üst taraftan çevreleyen nakışlı pervaz görünümündeki sayvanlardan ibarettir. Strzygowski bu tarzın doğuda Çin'e, batıda yine Türkler tarafından Mısır'da yapılan binalar, özellikle İbn Tolun Camii vasıtasıyla Afrika'ya taşındığını söylemektedir. Daha çok minyatürlerde çeşitli örneklerine rastlanan dört direk üzerine kubbe örtülü, yanları açık gölgelik (sâyeban, erbuâvâ) şeklindeki Türk çadırları da dört fil ayağı üzerine oturan kubbe mimarisinin kaynağıdır. Çadır bugün

de modern dünya mimarisine ilham kaynağı olmaya devam etmektedir. Meselâ Pakistan'ın İslâmâbâd şehrindeki, planı Türk mimarı Vedat Dalokay tarafından çizilen Faysal Camii, Münih Olimpiyat Stadyumu, Suudi Arabistan'daki çeşitli stadyumların kapalı tribünleri, Cidde Havaalanı Hac Terminali ve Riyad'daki Diplomatik Kulüp'ün misafir odaları ile lokanta kısmı gibi birçok yapı çadırdan gelen unsurlar taşımaktadır.

BİBLİYOGRAFYA:

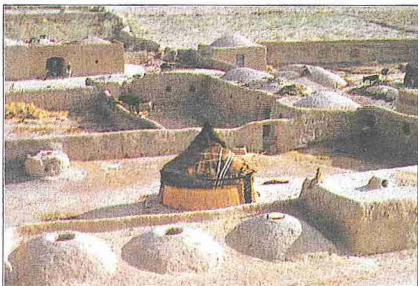
Lisânü'l-‘Arab, II, 346; III, 386, 432; IV, 163, 230; V, 328; VIII, 109; IX, 144; X, 157, 222; XI, 418; İbnü'l-Esir, *en-Nihâye*, "hâdr", "hym", "zrr", mdleri; *Kâmus Tercümesi*, I, 223; Steingass, *Dictionary*, s. 383-384, 388, 1080; Doerfer, *TMEN*, III, 16-22; Räsänen, *Versuch*, s. 101; Clauson, *Dictionary*, s. 403; *el-Muvaṭṭa'*, "İsti'zân", 18, "Hâc", 194; *Müsned*, I, 266; III, 152, 164, 166, 191, 246, 326; IV, 185, 348; VI, 142; Dârimî, "Cihâd", 20; Buhârî, "Tefsîr", 54/6, 108, "Salât", 2, "Hayız", 23, "İcâre", 3, "Et'ime", 50, "Enbiyâ", 29, "Hâc", 5, 78, "İdeyn", 12, 15, 20, "Cenâ'iz", 62, "Meğâzi", 56; Müslim, "İmân", 302, "Eşribe", 165, "Zekât", 132, "İdeyn", 12, 18, "Şiyâm", 215; Tirmizî, "Tefsîr", 108; İbn Mâce, "Şiyâm", 62; İbn Ebû Şeybe, *el-Muşannef* (nşr. Kemal Yüsf el-Hüt), Beyrut 1989, V, 208; Belâzürî, *Ensâb*, I, 29; Taberî, *Târîh* (de Goeje), III, 1368; Hatîb et-Tebrîzî, *Şerhu'l-kaşâ'idi'l-aşer* (nşr. M. Muhyiddin Abdülhamid), Kahire 1384/1964, s. 81; İbn Bat-tûta, *Seyahatnâme*, I, 372-373; Kalkaşendî, *Subḥu'l-a'şâ* (Şemseddin), IV, 6-7; Âlûsî, *Bü-lûgu'l-ereb* (nşr. M. Behcet Eseri), Beyrut, ts. (Dârü'l-Kütübü'l-ilmiyye), III, 393-394; *Dede Korkut Kitabı* (nşr. Muharrem Ergin), Ankara 1958, I, 10-13, 73-77, 82, 121, 269, 289; E. Diez, "The Principles and Types", *A Survey of Persian Art* (ed. A. U. Pope), London 1938-39, III, 926-927; A. U. Pope, "Tents and Pavilions", a.e., III, 1411-1421; Cevâd Ali, *el-Mufaşşal*, V, 5-9; Nejat Diyarbekirli, *Hun Sanatı*, İstanbul 1972, s. 42-61; Bahaeddin Ögel, *Türk Kültür Tarihine Giriş*, Ankara 1984, VII, 34-36, 260, 267, 274-276, 281, 311, 377; Günay Tümer — Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, Ankara 1988, s. 135; L. Golombek — D. Wilber, *The Timurid Architecture of Iran and Turan*, Princeton 1988, I, 180; Nebi Bozkurt, *Sünnet Verilerine Göre Hz. Peygamber Döneminde Hicaz Folkloru* (doktora tezi, 1991), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 22-24; J. Strzygowski, *Eski Türk Sanatı ve Avrupaya Etkisi* (trc. Cemal Köprülü), Ankara, ts. (Türkiye İş Bankası yayınlarından), s. 11, 28, 34, 43-47, 60, 69; Emel Esin, "Türk Kubbesi", *Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sy. 3, İstanbul 1971, s. 159-182; Şerife Atıhan, "Güney-Batı Anadolu'da Karaçadır", *Kültür ve Sanat Dergisi*, IV/15, İstanbul 1992, s. 48-54; TA, XI, 315-316; SA, I, 352-359; J. A. Sanders, "Tent", *IDB*, IV, 573; Ch. Pellat v.dğr., "Khayma", *El²* (İng.), IV, 1146-1151; P. M. Holt v.dğr., "Mizalla", a.e., VII, 191-194; J. P. Digard, "Çador", *Elr.*, IV, 608-609; Arslan Terzioğlu, "Bimâristan", *DîA*, VI, 168.

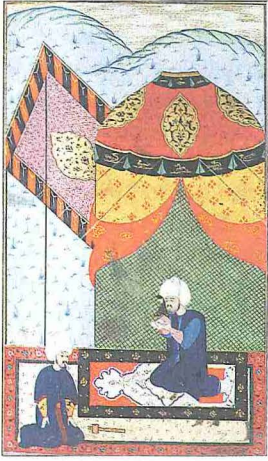
Tek direkli bir Osmanlı çadırı ile XVII. yüzyıla ait iki direkli Osmanlı vezir çadırı (Macaristan Millî Müzesi)

Osmanlılar'da Çadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşundan sonra çadırın Türkler'in hayatındaki etkinliği, asırlar boyu gelişen kültür ve sanatlarıyla bütünleşmiştir. Formları ve fonksiyonları bakımından çok zengin örnekleri bulunan çadırlar devlet, ordu ve saray teşkilâtında olduğu gibi halkın günlük yaşamı içinde de çeşitlilikler gösterir. Saray teşkilâtından devlet idaresi birimlerine, savaşımlardan günlük eğlence ve mesirelere, adalet ve cezalandırma işlerinden sağlık ihtiyaçlarına kadar her alanda çadırdan faydalanan Osmanlılar, öülerinin üstüne de kâğır türbe yapıncaya kadar geçici türbe olarak yine çadır kurmuşlardır. Başta padişaha ait çadırlar kompleksi olmak üzere ileri gelen vezir ve paşaların çadırlarında, saray ve konaklardaki her türlü hizmetin çeşitli bölümlerden oluşan bir bütün içinde başarı ile yürütüldüğü, hatta seferde çadırlardan meydana gelen portatif Enderrun'un dahi hizmet verdiği görülür. Seferde katılan bütün asker ocaklarına ve esnaf gruplarına ikametgâh vazifesi gören çadırlardan başka mescid, hastahane, hazine, erzak ve mühimmat deposu, mutfak, hamam, helâ, idam çadırı ve ahır gibi çeşitli ihtiyaçlara cevap verecek çadırlar da mevcuttur. İslâmiyet öncesi geleneğinin bir devamı olarak Osmanlı Türkleri'nde de çadırlar biçimleri, boyutları, malzemeleri ve süslemelerindeki

Bir Afgan köyünde evler arasındaki çadırlar

NEBİ BOZKURT

XVI. yüzyıla ait bir minyatürde eteği ve sāyebanı açılmış Osmanlı topak evi (Feridun Ahmed Bey, *Nūzhetü'l-esrârî'l-ahbâr der Sefer-i Zigetuar*, TSMK, Hazine, nr. 1339, vr. 41*)

farklılıkları ile kişilerin sosyal derecelerine göre değişiklikler gösterir.

Çadır Mimarisi. Osmanlı çadırları topak ev, tek direkli, iki veya üç direkli, şemsiye biçimi çadır ve sāyeban olmak üzere beş grupta toplanır. Topak ev, bugün Orta Asya Türk toplumları tarafından kullanılmaya devam edilen, üst örtüsü kubbe biçimindeki silindirik gövdeli çadır tipi olup (yk. bk.) XVII. yüzyılın başlarından itibaren tamamen terkedilmiştir. Tek direkli çadır geleneksel konik çadır tipinin daha geliştirilmiş örneğidir. İki veya üç direkli çadır, tonoz şeklinde bir üst örtüsü ve bir etek zinciriyle geniş bir iç mekâna sahip olan bir çadır tipi olup genellikle iki kapılıdır; kapıların üzerinde de çadırla tek parça olan ve ince direkler yardımıyla açılan birer gölgelik bulunur. Şemsiye çadır, gerektiğinde şemsiye biçimindeki üst örtüsünün çevresine etek takılarak tek direkli çadır gibi de kullanılabilen bir tür gölgeliktir. Daha küçük çaplı olanları, Osmanlılar'dan önceki çeşitli Türk ve İslâm devletlerinde hükümdara mahsus bir alâmet olarak başının üzerinde taşınmıştır (bk. ÇETR). Sāyeban, genelde iki ana direk üzerine kurulan alt kenarı toprak seviyesinde ve cephesi açık, üç tarafı kapalı çadırdır. Bazıları ise dört direk üzerine kurulan dikdörtgen biçimli tek bir üst örtüsü şeklindedir. Bu çadır tipi başta padişah olmak üzere sadrazam ve vezir gibi ileri gelen kişilerin daha çok temaşa ve dinlenme amacıyla oturmaları için tercih edilmiştir. Osmanlılar bu ana çadır tiplerinde amaca veya ihtiyaca göre değişiklikler yapmışlar, gerektiğinde bunlara ilâve parçalar eklemişlerdir.

Çadırın Bölümleri. Osmanlı çadırları üst örtüsü, etek ve direk olmak üzere üç ana parçadan meydana gelir. Çadırların ça-

tısı olan üst örtüleri topak evlerde kubbe, tek direklerde külâh, iki veya üç direklerde ise tonoz şeklindedir. Üst örtüsünün üzerinde direk uçlarının geçeceği, aynı zamanda çadır içindeki kirli havanın dışarı çıkabileceği açıklıklar bulunur; kenarları meşin parçalarıyla sağlamlaştırılan bu açıklıklar, direğe geçirilen alemlerin geniş kaideleriyle yağmurdan korunur. Üst örtüsüne ilişik olan ve mekânı içten ve dıştan çevreleyen enli saçaklarla da üst örtüsü ile etek arasındaki bağlantı yerleri gizlenir. Direkler üzerinde taşınan üst örtüsüne kalın urgan britler ve ahşap mandallarla bağlanan ve çadırın duvarlarını oluşturan birime etek denilmektedir. Yekpâre veya ince ahşap direklerle birbirinden ayrılmış dikdörtgen panolar dizisi şeklinde olabilen çadır etekleri üzerinde kapı, pencere, perde gibi mimari ve dekorasyon elemanları da mevcuttur. Türk mimarisinin karakteristik kapı ve pencere biçimlerinin tekstil malzemesiyle son derece başarılı bir biçimde yaşatıldığı görülen çadır eteklerinde yine hiyerarşik düzene dikkat edilmiş, alt kademedeği görevlilerin çadırlarında kapı ve pencerelerin, üst seviyedeki devlet adamlarınıninkine nisbetle daha küçük ölçülerde olmasına özen gösterilmiştir. Çadırın bel kemiğini teşkil eden direk ahşaptır. Direkler, genellikle alçak kazıma veya alçak kabartma teknikleriyle yapılan bitkisel ve geometrik bezemelerle süslenmiş, ayrıca çeşitli renklerde boyanmış veya yaldızlanmıştır. Padişah ve erkâna ait çadırların direklerinin, üzerinde kıymetli taşlar bulunan altın veya gümüş plakalarla kaplanmış olduğu ve altın alemlerle son bulunduğu pek çok kaynaktan belirtilmektedir.

Çadırın bütünü oluşturan bu üç önemli elemandan başka, çadırın dışında kalan fakat pek çoğunda vazgeçilmez bir parça olan "zukak" bulunmaktadır. Türkçe'ye "sokak" şeklinde geçen Arapça zukak, çadır veya çadır gruplarını çevreleyen bir tür tekstil kuşatma duvarına verilen addır. Arazide veya ordugâhta, özellikle padişah ve erkâna ait çadırların istenmeyen bölgelerle bağlantısını kesen zukaklar önemli bir tecrit elemanıdır. Zukaklar seferde koruyucu, sınırlayıcı ve aşılması yasak birer engel olarak, çeşitli eğlence ve törenlerde ise padişah ve maiyetini halk kitlelerinden ayırmak amacı ile şehir içinde de kullanılmış ve ayrıca "halvet-i hümayun" adını da taşımıştır. Etek zinciriyle büyük oranda benzerlikleri olan zukakların ço-

ğunlukla üst kenarları kale mazgalları gibi dendanlı yapılmıştır.

Çadırların Yapımında Kullanılan Kumaş Türleri ve Bezeme Malzemeleri. Yapımları tamamen dokuma malzeme ile gerçekleştirilen ve bazı kısımlarında deriyle keçe yer verilen çadırlarda pamuklu, yünü ve ipekli kumaş türleri kullanılmıştır. Genelde en yaygın olan kumaş türü pamukludur. Gerek dayanıklılığı, gerekse sıcağa ve soğuğa karşı koruyuculuğu açısından pamuklu kumaşlar tercih edilmiş, su geçirme problemi ise özel bir dokuma tekniğiyle çözümlenmiştir. Daha çok küçük Ege adalarındaki tezgâhlarda ve Soma'da dokunan "kirpas" adlı bir cins pamuklu kumaşın kalın cinsi çadır bezi olarak kullanılmıştır. Çok soğuk iklim şartları gereği özellikle ikametgâh olarak kullanılan çadırlarda yünü kumaşlar, çadırların iç mekânını süslemekte ise atlas gibi lüks kumaşlar tercih edilmiştir. Ancak padişah veya erkâna mahsus çadırlarda ihtişam ön planda tutulduğu için çadırın bütününde atlas ve benzeri ipekli kumaşların kullanılmış olduğu da görülmektedir.

Osmanlı halkının ve askerinin kullandığı çadırlar, "hazine" adı verilen ve belli bir ölçüsü olan kanat bezlerinin sayılarına göre değerlendirilmekteydi. Bir konik çadır on iki, otağ-ı hümayun ise kırk hazinelidir. Kanûnî Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mustafa'nın Saruhan sancak beyi olarak Manisa'ya gönderilişine dair bir belgede, Osmanlılar'ın özellikle seferlerde kullandıkları çadırların türleri ve büyüklükleri hakkında bilgiler yer almaktadır. Bunlar otağ, münakkaş çardak, münakkaş sāyeban, divanhâne, hazine, mutfak, kiler, saraçhâne, ekmekçiler, helvacılar, kasaplar, yoğurtçular, terziler, saka ve banyo (âb-hâne) çadırlarıdır. Otağın dışında kalan çadırlar, kullanım amaçlarına göre otuz hazineliden

Kahramanmaraş yöresinden Türkmen kara çadırları

ÇADIR

sekiz hazineliye kadar sıralanmaktadır. Örnek olarak divanhâne çadırı yirmi altı otuz hazineli, kiler çadırı yirmi altı hazineli, ekmeğeçiler çadırı on altı hazineli. Bunların en küçüğü olan ve yirmi dört kıta olarak belirtilen banyo çadırları on iki, on ve sekiz hazineli (Uzunçarşılı, *TTK Belleten*, XXXIX/156, s. 686-687). Eski Türk ordularında da seyyar banyo olarak kullanılan bu tür çadırlar (çerge) vardı (Kafesoğlu, s. 310).

1640 tarihli *Narh Defteri*'nde "Es'âr-ı Çadırıcyân" başlığı altında yer alan bilgilerden halkın kullandığı çadırların genellikle sekiz, on iki hazineli olduğu anlaşılmaktadır (bk. Kütükoğlu, s. 214-215). Burada verilen rakamlar, çadır fiyatlarının kalitelerine göre 2400 ile 800 akçe arasında değiştiğini göstermektedir. En basit çadır olan sekiz hazineli çerge 800 akçedir. Bu narh defterinde çadır astarından ve astarlı çadırlardan söz edilmesinden ve bazı tarihî kaynaklardaki minyatürlerde çadırın iç ve dış kısmının farklı renkte çizilmesinden, pamuktan yapılan çadırların genellikle çift katlı olduğu anlaşılmaktadır.

Klasik dönemden Batılılaşma dönemine kadar bütün Osmanlı süsleme sanatlarının en güzel örneklerini sergile-

yen çadırlarda ibrişim, altın sırma ve gümüş simle yapılan işlemler ve güderi veya kıymetli kumaş parçalarından apilike edilen motifler, özellikle padişah çadırlarında en çok kullanılan bezeme çeşitleridir.

Otağ-ı Hümâyün. "İçinde od (ateş) yakılan mekân" anlamına gelen otağ kelimesi, daha çok "otağ-ı hümâyün" (padişah çadırı) ve "otağ-ı âsaff" (sadrızam çadırı) tabirlerinde kullanılmıştır. Otağlar diğer çadırlardan çok daha büyük ebatlı, gösterişli ve süslemeliydiler. Osmanlı ordusunda sefere çıkış hazırlıkları başladığı zaman sadrazamın başkanlığında bir heyet otağ-ı hümâyunu tuğlarla birlikte ordunun ilk menziline doğru büyük bir törenle harekete geçirirdi. Çadır mehterleri*, padişah ilk menzile varmadan önce her zaman iki takım halinde bulunan otağ-ı hümâyunlardan birini kurarlar, padişah veya onun sefere çıkmadığı dönemlerde serdâr-ı ekrem bu menzilden ayrılmadan önce de ikinci otağı diğer menzile hazırlarlardı. Sefer Anadolu yönünde ise otağ Üsküdar Meydanı'na, Rumeli tarafında ise Davutpaşa'da Çırpıcıyayı'na ve padişah Edirne'de bulunuyorsa Kabak Meydanı'na kurulurdu. Otağ-ı hümâyün ve padişaha ait diğer çadırlar kurulurken konaklama noktası olarak güzel manzaralı ve bol ağaçlı yerler seçilir, strateji bakımından da arkalarının dağlık bir araziye dönük olmasına dikkat edilirdi. Padişah otağının arkasında zukaklarla bağlantı sağlanmış divan çadırı ile hazine-i hümâyün çadırları, önünde ise "leylek" veya "leylâk" denilen idamların infaz edildiği çadır bulunurdu. İdam çadırı infazların seyredilebilmesi için daima açık olup sadece çatılmış bir iskeletten ibaretti ve savaş ganimetleri de bu çadırın altına konularak bunları çalmak isteyenlere verilecek ceza hatırlatılırdı. Belirli bir konak yerinde kurulan otağ-ı hümâyunu önce büyük bir zukak, sonra da iki yandan asker ocaklarının çadırları çevreler, sadece ortada yol için açıklık bırakılırdı. Bu yolun iki başından birini cemaatten 101. yaya ortası, diğerini ise ağa bölüklerinden 17. bölük korur, bu engeller aşılmadan otağ-ı hümâyuna girilemezdi. Hareket ve sefer sırasında otağın önüne dikilen tuğ ve sancakların altında ikinci namazından sonra mehter takımı tarafından nevbet* vurulurdu.

Bütünıyla birer sanat eseri olan otağların iç düzenlemeleri de fevkalâde zengin ve göz kamaştırıcı olurdu. Tabanına

altın ve gümüş teller ilâvesiyle dokunmuş ipek halılar serilir, kıymetli halılar ve kumaşlarla örtülü sedirlerin üzerlerine özenle işlenmiş yastıklar konulur ve bütün bölümler sarayda olduğu gibi değerli taşlarla bezenmiş altın ve gümüş eşya ile tefriş edilirdi. Padişah ve erkân çadırlarını yapan özel çadırcılara "otağ-gerân-ı hâssa" adı verilirdi.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, Cevdet-Askerî, nr. 20; Mustafa Celâloğlu, *Tabakâtü'l-memâlik ve derecâtü'l-mesâlik* (s. nşr. Saadeddin Tokdemir), İstanbul 1937, s. 58; Silâhdar, *Nusretnâme*, s. 148, 280; A. Galland, *İstanbul'a Ait Günlük Hâtıralar (1672-1673)* (trc. Nahid Sırrı Örik), Ankara 1987, I, 112-113; Ahmed Refik, *İstanbul Nasıl Eğleniyordu*, İstanbul 1927, s. 43-71; E. Diez, "The Principles and Types", *A Survey of Persian Art* (ed. A. U. Pope), London 1938-39, III, 926-927; Ahmed Muhtar, *Muhâberât-ı Meşhûre-i Osmâniyye Albümü* (trc. Kemal Yılmaz), İstanbul 1971, s. 139-141; Marsigli, *Osmanlı İmparatorluğunun Askerî Vaziyeti*, s. 179-184; Uzunçarşılı, *Saray Teşkilâtı*, s. 270-271; a.mlf., "Sancağa Çıkarılan Osmanlı Şehzadeleri", *TTK Belleten*, XXXIX/156 (1975), s. 686-687; Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Defteri*, İstanbul 1983, s. 214-215; Cenap Çürük — Ersin Çiçekçiler, *Örnekleleriyle Türk Çadırları*, İstanbul 1983; İbrahim Kafesoğlu, *Türk Millî Kültürü*, İstanbul 1984, s. 310; Pakalın, II, 741-742.

CENAP ÇÜRÜK

ÇADIR KÖŞKÜ

Kâğıthane deresi kıyısında
Sâdâbâd Sarayı'nın yerinde inşa edilen
Çağlayan Kasrı'nın müstemilatından
küçük bir köşk.

Sultan III. Ahmed için Sadrazam Nevşehirli Damad İbrâhim Paşa Kâğıthane deresi kıyısında Sâdâbâd Sarayı'nı yaptırdığında dereyi ve kenarlarını cedvel-i sîm adı verilen mermerden bir yatak arasına aldırması, ayrıca sarayın önünde derenin akıntısının mermerden yontulmuş kat kat çanaklardan süzülmesini sağlamıştı. Burada esas sarayın hemen kenarında, dere üzerine bir çıkıntı teşkil eden rıhtımın üstünde ince sütunlara dayanan çapraz planlı hafif bir köşk, daha doğrusu bir kameriye bulunuyordu. Kasrı Nişâd olarak adlandırılan bu küçük pavyonun bütün mefruşatı çepeçevre uzanan sedirlerden ibaret olup padişah buradan suyun akışını seyrederek ve sesini dinlerdi. 1135 yılının Şâban ayında (Mayıs 1723) Sâdâbâd Sarayı ile birlikte inşa edilen Kasrı Nişâd, yaklaşık bir asır sonra Sultan II. Mahmud tarafından Sâdâ-

Kanûnî Sultan Süleyman'ın otağını ve zukakla çevrili kargahını gösteren bir minyatür (*Süleymannâme*, TSMK, Hazine, nr. 1517, vr. 109*)

